

תאור חלק מצעדת המוות בסרביה

כעבור 90 דקות העירו חיילי הס"ס את אנשי הפלוגות המבוהלים ופקדו עליהם להניח בצד את כל מה ששרד מצידום ולהסיר מאצבעותיהם את טבעות הנישואין. בקבוצות של 20-30 איש הובאו אל שני צדי הבור, שהוארו בזרקורים רבי עצמה, ונורו בעת ובעונה אחת מטווח אפס. הרוב נפלו לבור, ואלה שקרסו מחוצה לו הושלכו אליו אחר-כך בידי הקבוצה הבאה, שגם היא הוצאה להורג. לפחות 700 יהודים נרצחו בשיטה הזאת. הטבח נמשך עד השעה 04:00 לפנות בוקר ונפסק לפתע. מן הבור נשמעו זעקותיהם של הגוססים. כדי להשתיקם השליכו הגרמנים פנימה כמה רימוני יד.

מעטים ניצלו מן הרצח ההמוני. כמה מהם נפלו פצועים לתוך הבור וגופות חבריהם הירוים הגנו עליהם. היו גם שקפצו לבור לפני שנפתחה עליהם האש הקטלנית. גם אלה מצאו סעד בבתי איכרים סרבים שהסתירו אותם וטיפלו בפצעייהם.

משנשאל אחד הניצולים מדוע לא ברח בעוד מועד, ענה בכנות תשובה רבת משמעות: בתנאים גופניים ונפשיים רגילים אולי היינו מבחינים בעובדה שהמשך הדרך בתנאים כאלה מוביל אל השואה הבטוחה כמעט, שעה שתוצאת הבריחה היא הצלה ודאית כמעט. אבל לא היינו בני-אדם נורמליים, החושבים בהגיון, היינו מכונות מאולצות, השומרות אוטומטית על כיוון התנועה... היינו המון בני-אדם עייפים נורא, חלשים, רצוצים מבחינה נפשית, מורעבים עד מות, משוללי כל יוזמה וארגון, האידאה פיקס שלנו הייתה 'הולכים הביתה'. מטרת חיינו: לאכול לשובע, כמעט היינו לחיות-בר.

מתוך המאמר **יהודים תמורת נחושת**, מאת צבי ארז